

IUP: Παρουσίαση των θεματικών πυλών της βιβλιοθήκης του Ιονίου Πανεπιστημίου

Ρωζάνα Θεοδώρου, Κώστας Μικάλεφ

Το portal της Βιβλιοθήκης του Ιονίου Πανεπιστημίου (iup) αποτελεί υλοποίηση του βασικού στόχου του προγράμματος αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού του Ιονίου Πανεπιστημίου, το οποίο απέβλεπε στην ανάπτυξη ενός συνόλου έγκυρων, αξιόπιστων και υψηλής επιστημονικής ποιότητας θεματικών πυλών με κυρίως θεματικούς άξονες τα βασικά επιστημονικά αντικείμενα που θεραπεύονται από τα τμήματα του Ι.Π. Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε κατά το 75% από την Ε.Ε και κατά 25% από κρατικούς πόρους.

Το IUP είναι στη διάθεση οποιουδήποτε επισκέπτη του Διαδικτύου, ωστόσο υπάρχουν υπηρεσίες του που αφορούν ή προσφέρονται μόνο στα μέλη του πανεπιστημίου. Τέτοιου είδους είναι για παράδειγμα οι δημόσιες συζητήσεις, οι συνδρομητικές πηγές καθώς και η πρόσβαση σε ορισμένα άρθρα και ανακοινώσεις.

Το portal της Βιβλιοθήκης δημιουργήθηκε με σκοπό να διευκολύνει την έρευνα, την επικοινωνία και να συνδυάσει και να διευρύνει τις λειτουργίες της βιβλιοθήκης. Η οργάνωση του είναι τέτοια που επιτρέπει την επέκταση και την τροποποίηση του βάσει των αναγκών και των αιτημάτων των χρηστών.

Κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού του Portal μελετήθηκαν αντίστοιχες ιστοσελίδες πανεπιστημίων του εξωτερικού¹. Σκοπός της έρευνας αυτής δεν ήταν μόνο το να διαπιστωθεί τα όσα έχουν επιτευχθεί στο συγκεκριμένο τομέα, αλλά και να βρεθούν τρόποι να αναδειχθεί η βιβλιοθήκη σε κομβικό σημείο της λειτουργίας της πανεπιστημιακής κοινότητας. Αντίθετα λοιπόν με τον προηγούμενο ιστότοπο της βιβλιοθήκης που αφορούσε αποκλειστικά και μόνο της λειτουργίες της και αυτό σε αυστηρά πλαίσια, διευρύνθηκαν τα πεδία «ενδιαφέροντος» που εντάχθηκαν στο περιεχόμενο της. Όμως αυτά θα αναλυθούν διεξοδικά παρακάτω.

Για το σχεδιασμό του portal χρησιμοποιήθηκε το Php.nuke. Ένα δωρεάν λογισμικό ανοιχτού κώδικα, το οποίο παραμετροποιήθηκε αρκούντως για τις ανάγκες του έργου. Οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή του συγκεκριμένου λογισμικού είναι οι εξής:

1. Οικονομικά κριτήρια. Για να πραγματοποιηθεί το έργο απαιτούνταν η χρήση ενός λογισμικού διαχείρισης περιεχομένου (cms-content management system). Τα συγκεκριμένα λογισμικά πακέτα είναι ιδιαίτερος ακριβά και κατά κανόνα δεν απευθύνονται σε βιβλιοθήκες ή αναλόγου περιεχομένου οργανισμούς. Πράγμα που σημαίνει ότι θα απαιτούσαν ούτως ή άλλως κάποια παραμετροποίηση ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες της βιβλιοθήκης.
2. Το γεγονός ότι το συγκεκριμένο λογισμικό είναι γραμμένο σε ανοιχτό κώδικα σημαίνει ότι πολλές ομάδες ανθρώπων ανά τον κόσμο ασχολούνται με την βελτιστοποίηση του προϊόντος καθημερινά και μάλιστα διαθέτουν τα ευρήματα τους στην υπόλοιπη κοινότητα εντελώς δωρεάν. Δημιουργείται έτσι μια άτυπη ομάδα εργασίας πάνω στο προϊόν η οποία συνεργάζεται και αλληλοβοηθείται διαρκώς.
3. Το Php.nuke κάλυπτε εξ αρχής τις περισσότερες ανάγκες που θα είχε το Portal της βιβλιοθήκης.

Η μελέτη για την δημιουργία του portal έγινε από το ίδιο το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, με τη συνεργασία ενός βιβλιοθηκονόμου και ενός πληροφορικού. Κατόπιν και μετά τον ορισμό των τεχνικών προδιαγραφών η υλοποίηση της διαμόρφωσης του λογισμικού ανατέθηκε σε εταιρία εκτός του πανεπιστημίου, η οποία θα είναι υποχρεωμένη φυσικά να συντηρεί και να αναβαθμίζει το λογισμικό για όσο καιρό προβλέπεται από την σύμβαση ανάθεσης του έργου. Η μελέτη και η

¹ UCL, Oxford, Yale, University of London, Warwick, κλπ

εφαρμογή της κατασκευής του Portal συνολικά διήρκησε περίπου 12 ανθρωπομήνες και το κόστος του άγγιξε το συνολικό ποσό των 15.000 ευρώ.

Το νέο Portal της βιβλιοθήκης παρουσιάζει βασικές διαφορές σε σχέση με το παλιό της site.

Κατ' αρχήν, αν και το portal μπορεί να χρησιμοποιηθεί από οποιονδήποτε επισκέπτη της ιστοσελίδας, η οργάνωση του είναι τέτοια που επιτρέπει τη διαβάθμιση της πρόσβασης στο περιεχόμενο, ανάλογα με την ταυτότητα του χρήστη (επισκέπτης, εγγεγραμμένοι χρήστες/φοιτητές, καθηγητές, βιβλιοθηκονόμοι, γραμματείς τμημάτων)

Αυτό μας επιτρέπει να διαχωρίσουμε τις ανάγκες της κάθε ομάδας και να τις ικανοποιήσουμε ξεχωριστά.

Επιπλέον το Portal έχει δυναμικό και όχι στατικό περιεχόμενο. Αυτό, πρακτικά, σημαίνει ότι το περιεχόμενο του μπορεί να ανανεώνεται εύκολα και γρήγορα με ελάχιστο κόπο από αυτόν που εισάγει την πληροφορία, εισάγοντας την μία φορά κι εκείνη να εμφανίζεται σε διάφορα προεπιλεγμένα σημεία μέσα στο Portal, να διαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε χρήστη, μόλις αυτός εγγραφεί και τον αναγνωρίσει, και σε μερικές περιπτώσεις και εφόσον αυτό έχει οριστεί να τροποποιεί μόνο του το περιεχόμενο.

Το *ipr* προσφέρει παράλληλη σύνδεση σε διάφορες λειτουργίες της βιβλιοθήκης. Από ένα και μόνο σημείο εκκίνησης ο χρήστης μπορεί να χρησιμοποιήσει το Portal ώστε:

- να πραγματοποιήσει αναζητήσεις στον κατάλογο της βιβλιοθήκης,
- να χρησιμοποιήσει τις θεματικές πύλες (των οποίων η λειτουργία θα αναλυθεί περαιτέρω παρακάτω),
- να χρησιμοποιήσει το σύστημα απομακρυσμένης διδασκαλίας (e-learning),
- να πραγματοποιήσει κρατήσεις με το σύστημα ηλεκτρονικού δανεισμού,
- να αναζητήσει παλιότερες ανακοινώσεις ανάλογα με τον φορέα δημοσίευσης ή τη θεματική τους ενότητα
- να υποβάλει προτάσεις ηλεκτρονικών πηγών
- να υποβάλει ανακοινώσεις ειδικότερου ή γενικότερου ενδιαφέροντος
- να υποβάλει αξιολογήσεις και βιβλιοκριτικές
- να πάρει μέρος σε δημόσιες συζητήσεις
- να στείλει προσωπικά μηνύματα σε άλλους (εγγεγραμμένους) χρήστες
- και φυσικά να τροποποιήσει τα δικά του προσωπικά στοιχεία, όπως αυτά θα εμφανίζονται στις πληροφορίες για τον χρήστη.

Όλες οι παραπάνω λειτουργίες δεν αφορούν αμιγώς στην λειτουργία μια βιβλιοθήκης. Ο σκοπός όμως της δημιουργίας του Portal είναι να αποτελέσει μια ενεργή πολυπληθή ηλεκτρονική κοινότητα και η βιβλιοθήκη να γίνει το κέντρο των δραστηριοτήτων των χρηστών, ένα μέσον έρευνας αλλά και διασκέδασης (πάντα μέσα σε ελεγχόμενα πλαίσια ασφαλώς).

Ποιοι όμως ήταν οι λόγοι που κατέστησαν αναγκαία την αλλαγή αυτή στη δομή του ιστοτόπου της βιβλιοθήκης του Ιονίου Πανεπιστημίου;

Οι ανάγκες των χρηστών αλλάζουν και αυξάνονται όσο η τεχνολογία εξελίσσεται. Το Internet και γενικότερα οι ψηφιακές εκδόσεις, είναι πλέον ένα πολύ μεγάλο κομμάτι των πηγών πληροφόρησης των χρηστών. Όμως η διαχείριση αυτού του είδους της πληροφορίας δυσχεραίνει όλο και περισσότερο.

Το Internet, όσο χρήσιμο και αν αποδεικνύεται, παραμένει αχανές και άναρχο. Το μεγαλύτερο μέρος της πληροφορίας που προέρχεται από αυτό δεν έχει περάσει κανενός είδους αξιολόγηση και πολλές φορές είναι ιδιαίτερος δύσκολο να αποδειχθεί η αξιοπιστία της. Από την άλλη είναι δύσκολος ακόμα και αυτός ο ίδιος ο εντοπισμός της πληροφορίας, αφού δεν υπάρχει κάποιος κατάλογος ή ευρετήριο των περιεχομένων (κάτι τέτοιο άλλωστε θα αντέβαινε την ίδια τη φύση του Διαδικτύου). Εφόσον όμως το Internet χρησιμοποιείται ευρέως ως πηγή ανεύρεσης

πληροφοριών, τότε είναι λογικό να απαιτείται από την βιβλιοθήκη να μπορεί να κατευθύνει και να καθοδηγεί τον χρήστη.

Επιπλέον, καθώς, όπως ήδη σημειώθηκε, ο όγκος της ψηφιακής πληροφορίας είναι υπερβολικός, είναι λογικό οι ίδιοι οι χρήστες πολλές φορές να έχουν να κάνουν υποδείξεις ως προς το υλικό που η βιβλιοθήκη διαθέτει. Καθώς αυξάνεται η χρήση του Internet είναι δύσκολο να υποτιμήσει κανείς την προσφορά που μπορούν να δώσουν οι χρήστες στη βιβλιοθήκη. Πολλές φορές εκείνοι αποδεικνύονται πιο ενημερωμένοι από τους βιβλιοθηκονόμους στους τομείς των ενδιαφερόντων τους και μπορούν να προσφέρουν πολύτιμη βοήθεια στον εμπλουτισμό των συλλογών. Φυσικά απαραίτητη παραμένει η επίβλεψη του βιβλιοθηκονόμου για τον έλεγχο και την αξιολόγηση των πηγών.

Το portal της βιβλιοθήκης λοιπόν μπορεί να λειτουργήσει ως οδηγός αναζήτησης για τον χρήστη, αντικαθιστώντας σε ένα μικρό βαθμό τη φυσική παρουσία του βιβλιοθηκονόμου.

Παράλληλα, με το συγκεκριμένο εργαλείο γίνεται προσπάθεια εκπαίδευσης του χρήστη στην έρευνα και την αξιολόγηση της πληροφορίας. Σκοπός είναι να αποτελέσει ένα εργαλείο αποτελεσματικό που θα παροτρύνει – και θα απαιτεί ίσως - τη συμβολή των χρηστών, θέτοντας νέες βάσεις στη λειτουργία της βιβλιοθήκης.

Αντίθετα από άλλες χώρες του εξωτερικού, στην Ελλάδα οι φοιτητές πολύ λίγη εξοικείωση έχουν με τη χρήση των βιβλιοθηκών. Για τους περισσότερους αποτελούν χώρους όπου αναγκάζονται να προσέλθουν στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας και που λίγη σχέση έχουν με διασκεδαστικές ασχολίες. Αυτό ούτως ή άλλως είναι απογοητευτικό, πόσω δε μάλλον όταν πρόκειται για πανεπιστημιακό τμήμα Βιβλιοθηκονομίας. Ένα εργαλείο λοιπόν, που μπορεί να τους καθοδηγήσει και να τους εκπαιδεύσει στην αποτελεσματική χρήση της βιβλιοθήκης, απαιτώντας παράλληλα από αυτούς την ενεργό συμμετοχή τους, μπορεί να αποδειχθεί πολύ χρήσιμο τόσο για τους βιβλιοθηκονόμους όσο και για τους χρήστες.

Ας δούμε όμως αναλυτικά το περιεχόμενο του Portal όπως το βλέπει ένα εγγεγραμμένος χρήστης.

Η πρώτη οθόνη που βλέπει ο χρήστης είναι αυτή του πίνακα ελέγχου των προσωπικών του στοιχείων. Από εκεί μπορεί να ελέγξει τον τρόπο εμφάνισης των στοιχείων, να επιλέξει πόσα από αυτά θα εμφανίζονται στους υπόλοιπους χρήστες (π.χ. η διεύθυνση του email, το γεγονός ότι είναι ή όχι συνδεδεμένος, η διεύθυνση της προσωπικής ιστοσελίδας, αν υπάρχει κλπ). Το μόνο στοιχείο που δεν μπορεί να τροποποιηθεί είναι το παρωνύμιο του χρήστη που κατά κανόνα δίνεται αυτόματα από το σύστημα και είναι μοναδικό και μη επαναλαμβανόμενο στοιχείο.

Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει την εμφάνιση της πρώτης σελίδας αν το επιθυμεί. Αυτό είναι μια ρύθμιση που επιτρέπει την προσωποποίηση του Portal ανάλογα τις ανάγκες του κάθε χρήστη. Μπορεί λοιπόν να επιλεγεί ο αριθμός των ανακοινώσεων που θα εμφανίζονται στην πρώτη σελίδα και να οριστεί ένας δικτυακός τόπος άντλησης ειδήσεων (αρκεί να υποστηρίζει τροφοδοσία rss/mxl headlines).

Στο αριστερό μενού της πλοήγησης διακρίνεται το μπλοκ των υπηρεσιών. Πρώτη από αυτές είναι εκείνη των θεματικών πυλών οι οποίες είναι ο κύριος λόγος υλοποίησης του έργου. Πρόκειται για μία συλλογή πηγών, επιλεγμένες από τους βιβλιοθηκονόμους του Ιδρύματος, και ταξινομημένες ανάλογα τα επιστημονικά πεδία που θεραπεύονται στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Μετά την εγγραφή του χρήστη, το σύστημα αναγνωρίζει το τμήμα στο οποίο εκείνος ανήκει και τον καθοδηγεί ανάλογα. Αν όμως ο χρήστης θέλει να αναζητήσει πηγές που ανήκουν σε άλλο τμήμα μπορεί να το κάνει χρησιμοποιώντας το οριζόντιο μενού πλοήγησης, στο οποίο βρίσκονται οι συντομογραφίες όλων των τμημάτων του Ιονίου Πανεπιστημίου. Οι μη εγγεγραμμένοι χρήστες έχουν κι εκείνοι πρόσβαση στις θεματικές πύλες, με τη διαφορά ότι εκείνοι δεν μπορούν να «δουν» τις συνδρομητικές πηγές που προορίζονται μόνο για ενδοπανεπιστημιακή χρήση.

Εσωτερικά σε κάθε τμήμα οι πηγές είναι οργανωμένες ανάλογα με τις θεματικές ενότητες – μαθήματα που διδάσκονται σε αυτό. (Για παράδειγμα στο T.A.B. υπάρχουν οι κατηγορίες της βιβλιοθηκονομίας, αρχειονομίας, παλαιογραφίας, εκδοτικής, αρχαίας ελληνικής γραμματείας κλπ). Πολλές φορές συμβαίνει μια θεματική ενότητα να διδάσκεται σε παραπάνω από ένα τμήματα. Τότε έχει κατηγοριοποιηθεί στο τμήμα εκείνο που είναι πιο κοντά νοηματικά. Για παράδειγμα το μάθημα της τουρκικής γλώσσας, παρέχεται και από το τμήμα Ιστορίας και από το Τμήμα Μετάφρασης και Διερμηνείας. Παρόλα αυτά η θεματική κατηγορία της Τουρκικής Γλώσσας βρίσκεται μόνο στο ΤΞΓΜΔ.

Οι πηγές μέσα σε κάθε κατηγορία είναι ταξινομημένες αλφαβητικά. Κάτω από κάθε σύνδεσμο υπάρχει η περιγραφή της πηγής. Στις περισσότερες πηγές έχει χρησιμοποιηθεί η περιγραφή που δίνει ο ίδιος ο εκδότης. Όταν δεν υπάρχει κάτι τέτοιο, τότε μπορεί να προσθέσει ο ίδιος ο βιβλιοθηκονόμος την περιγραφή που εκείνος κρίνει απαραίτητη. Κάθε πηγή είναι δυνατόν να αξιολογηθεί από τον χρήστη, να σχολιαστεί για την χρησιμότητα και την αξιοπιστία της, να αναφερθεί οποιοδήποτε σφάλμα στον σύνδεσμο, στο όνομα της πηγής κλπ.

Η συλλογή αυτών των ηλεκτρονικών πηγών αποτελείται τόσο από διαδικτυακό υλικό όσο και από ψηφιακό υλικό αποθηκευμένο τοπικά. Κάθε χρήστης έχει τη δυνατότητα να προτείνει νέες πηγές για δημοσίευση. Όλες οι πηγές έχουν ελεγχθεί ως προς την αξιοπιστία τους και τη χρηστικότητα τους. Ωστόσο δεν αποτελούνται μόνο από ακαδημαϊκές, αυστηρές δημοσιεύσεις. Πολλές από τις πηγές είναι περισσότερο διασκεδαστικές (χωρίς να στερούνται σε τίποτα από την πληροφοριακή τους αξία), με σκοπό να «παρασύρουν» τον αναγνώστη στην αναζήτηση της πληροφορίας.

Επόμενη επιλογή είναι ο δημόσιος κατάλογος της βιβλιοθήκης. Η υπηρεσία υπήρχε και στο προηγούμενο site της βιβλιοθήκης και φυσικά αποτελεί το κεντρικότερο σημείο της λειτουργίας της.

Κατόπιν βρίσκονται οι ηλεκτρονικές συνδρομές. Οι πηγές αυτές αποτελούνται κυρίως από τις εκδόσεις οι οποίες παρέχονται μέσω του Heal link και από τις συνδρομές του Ιονίου Πανεπιστημίου. Πολλές από αυτές τις πηγές μπορεί ο χρήστης να τις εντοπίσει και μέσα στις θεματικές πύλες. Οι περισσότερες όμως από αυτές είτε έχουν πολύ γενικό περιεχόμενο, είτε καλύπτουν πολλές θεματικές ενότητες ταυτόχρονα. (Για παράδειγμα η ηλεκτρονική βάση περιοδικών του jstor). Έτσι έχουν τοποθετηθεί όλες μαζί σε μια ξεχωριστή ενότητα.

Επόμενη είναι η υπηρεσία του ηλεκτρονικού δανεισμού. Αυτή προς το παρόν παραμένει ανεργή καθώς δεν υποστηρίζεται ακόμα από το αυτοματοποιημένο σύστημα της βιβλιοθήκης αλλά αναμένεται σύντομα να λειτουργήσει.

Τελευταία υπηρεσία είναι η σύνδεση του συστήματος με το centra, το λογισμικό απομακρυσμένης διδασκαλίας. Αν και ακόμα το συγκεκριμένο λογισμικό δεν χρησιμοποιείται συστηματικά, σκοπός είναι να μπορεί ο χρήστης με μία μόνο εγγραφή να μπορεί να έχει πρόσβαση και στα δύο συστήματα. Έτσι θα μπορεί να παρακολουθεί κάποιο μάθημα από το centra και να αναζητά πηγές που θα τον βοηθούν στην κατανόηση του μαθήματος και σε πιθανές εργασίες ταυτόχρονα.

Αμέσως μετά βρίσκονται οι επιλογές υποβολής διαδικτυακής πηγής ή και τοπικού συνδέσμου προς δημοσίευση. Φυσικά οι υποβολές που γίνονται μέσω του συστήματος περνούν από την έγκριση του διαχειριστή-βιβλιοθηκονόμου. Ο χρήστης που προτείνει την πηγή μπορεί να την σχολιάσει και να την τοποθετήσει σε κάποια από τις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες υλικού.

Μετά το μπλοκ των υπηρεσιών βρίσκονται τα άρθρα και οι ανακοινώσεις. Αυτά διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες. Τα επίκαιρα και τις μόνιμες στήλες. Ο διαχωρισμός που γίνεται μεταξύ τους έχει να κάνει κυρίως με τη χρονική διάρκεια της ζωής της ανακοινώσεις. Αν μία ανακοίνωση έχει εφήμερο και παροδικό αλλά και επείγοντα χαρακτήρα τότε αυτόματα καταχωρείται στα επίκαιρα. Αντίθετα, οι ανακοινώσεις με μεγαλύτερη διάρκεια καταχωρούνται

στις μόνιμες στήλες. Εσωτερικά τα άρθρα και οι ανακοινώσεις χωρίζονται σε επιμέρους κατηγορίες. Στα νέα του κάθε τμήματος, στις προσκτήσεις, στις αγγελίες, κλπ. Κάθε φορά που δημοσιεύεται μία ανακοίνωση ή ένα άρθρο, μαζί με τον τίτλο του εμφανίζεται ο συντάκτης του, η ιδιότητα του (διοικητικό προσωπικό, φοιτητής, διδακτικό προσωπικό κλπ), το τμήμα στο οποίο ανήκει, αν πρόκειται για επίκαιρα ή μόνιμη στήλη και η θεματική κατηγορία στην οποία ανήκει. Όλα αυτά τα στοιχεία είναι επιλέξιμα και αναζητήσιμα και ο χρήστης μπορεί ανά πάσα στιγμή να εντοπίσει για παράδειγμα όλες τις ανακοινώσεις που αφορούν στα νέα του τμήματος πληροφορικής, με ένα απλό κλικ πάνω στον ανάλογο τίτλο.

Μπορεί επίσης να τις αναζητήσει συνολικά χρησιμοποιώντας την επιλογή της αναζητήσιμης στην οποία προβάλλονται όλες οι κατηγορίες και όλες οι δημοσιευμένες σε αυτές ανακοινώσεις.

Ο χρήστης μπορεί να υποβάλλει προς δημοσίευση ένα άρθρο ή μια ανακοίνωση. Με αυτή τη λειτουργία, μπορεί να διαλέξει που θα καταχωρηθεί η δημοσίευση του και κυρίως σε ποιους απευθύνεται. Το σύστημα του δίνει τη δυνατότητα να διαλέξει ανάμεσα σε όλους τους χρήστες του Portal, σε όλους τους εγγεγραμμένους χρήστες, ή μόνο στους χρήστες του τμήματος στο οποίο εκείνος ανήκει.

Προσπαθώντας να γίνει η βιβλιοθήκη το κέντρο των δραστηριοτήτων είναι λογικό να συγκεντρώνει στο Portal της ένα μεγάλο όγκο πληροφοριών. Όμως δεν είναι δυνατόν να υποχρεώνεται ο χρήστης να κάνει διαχωρισμό των πληροφοριών που τον αφορούν από εκείνες που του είναι αδιάφορες. Έτσι το σύστημα αναλαμβάνει μόνο του να φιλτράρει την πληροφορία, τροφοδοτώντας την στον άμεσα ενδιαφερόμενο και απαλλάσσοντας τον από τον περιττό θόρυβο.

Οι αξιολογήσεις και η βιβλιοκριτική ήταν μια λειτουργία που είχε από την αρχή το σύστημα του rhp.nuke. Θεωρήθηκε λοιπόν αρκετά ενδιαφέρον και χρήσιμο να διατηρηθεί, ειδικά εφόσον πρόκειται για το Portal μιας βιβλιοθήκης. Εδώ οι χρήστες μπορούν να αξιολογούν να προτείνουν και να βαθμολογούν, όχι μόνο το ηλεκτρονικό αλλά και το έντυπο υλικό που η βιβλιοθήκη διαθέτει. Σίγουρα η γνώμη και η συμβολή του βιβλιοθηκονόμου και του διδακτικού προσωπικού είναι πολύ σημαντική στην επιλογή των εγχειριδίων των φοιτητών, αλλά και η γνώμη των άμεσα ενδιαφερόμενων είναι εξίσου σημαντική. Αυτό μπορεί να αποδειχθεί εργαλείο χρήσιμο και για τον ίδιο τον βιβλιοθηκονόμο αφού θα του επιτρέπει να έχει μια εμπειριστατωμένη άποψη για τον βαθμό ικανοποίησης των χρηστών από τη συλλογή της βιβλιοθήκης.

Επόμενη ενότητα είναι η κοινότητα μας. Εδώ περιλαμβάνονται τα πιο «διασκεδαστικά» τμήματα του Portal (τουλάχιστον όσον αφορά τους νεότερους χρήστες). Τα εγγεγραμμένα (και μόνον αυτά) μέλη της κοινότητας μπορούν να συμμετάσχουν σε δημόσιες συζητήσεις (το γνωστό chat), να ανταλλάξουν προσωπικά μηνύματα μεταξύ τους και να αναζητήσουν άλλα μέλη της κοινότητας μέσω του καταλόγου.

Η συμμετοχή στις δημόσιες συζητήσεις γίνεται φυσικά, επώνυμα και το forum γενικότερα εποπτεύεται από τον διαχειριστή του συστήματος, ο οποίος παρεμβαίνει κάθε φορά που θεωρεί ότι παραβιάζονται οι κανόνες χρήσης του. Εξ αρχής έχουν οριστεί ορισμένες θεματικές ενότητες συζητήσεων, αλλά μπορούν να δημιουργηθούν και νέες εφόσον οι χρήστες το επιθυμούν.

Στο τέλος του μενού πλοήγησης έχουν τοποθετηθεί διάφορες βοηθητικές επιλογές: πληροφορίες σχετικά με τη χρήση του Portal, με την μελέτη του έργου, τους συντελεστές και τα στατιστικά λειτουργίας του συστήματος. Δίνεται επίσης η δυνατότητα στον χρήστη να «συστήσει» το Portal μέσω email, ή ακόμα και να σχολιάσει τη συνολική λειτουργία του.

Στη δεξιά μεριά της θόνης υπάρχει τοποθετημένη μια δημοσκόπηση. Ο χρήστης μπορεί να ψηφίσει, να δει τα αποτελέσματα της δημοσκόπησης αλλά και να εντοπίσει παλιότερες δημοσκοπήσεις.

Αυτή είναι επιγραμματικά η λειτουργία του Portal όσον αφορά στον χρήστη. Αυτό που έχει ακόμα μεγαλύτερο ενδιαφέρον είναι η λειτουργικότητα του Portal σε σχέση με την εργασία του διαχειριστή.

Εννοείται φυσικά ότι ακόμα και στο επίπεδο της διαχείρισης υπάρχουν διαβαθμίσεις στα δικαιώματα πρόσβασης στο σύστημα. Αυτό που θα μας απασχολήσει πάντως είναι το επίπεδο του διαχειριστή- βιβλιοθηκονόμου, τα δικαιώματα που έχει και η δυσκολία ή ευκολία που αντιμετωπίζει στο να κινηθεί μέσα στο σύστημα.

Με την εγγραφή του στο σύστημα ο διαχειριστής βλέπει μια πρώτη σελίδα σαφώς πιο πλούσια σε περιεχόμενο από εκείνη του απλού χρήστη. Στο αριστερό μέρος της σελίδας, εκεί που πριν υπήρχε μόνο η δημοσκόπηση, τώρα υπάρχει ένα μενού επιλογών διαχείρισης.

Με το μενού αυτό ο διαχειριστής έχει μια συνοπτική εικόνα του συστήματος. Εδώ φαίνονται οι υποβολές άρθρων και ανακοινώσεων, διαδικτυακών πηγών, αιτήσεις και διορθώσεις και αξιολογήσεις. Από εδώ μπορεί να ελέγξει τα μηνύματα που θα βλέπουν στην πρώτη σελίδα οι επισκέπτες ή μπορεί να αποστείλει μια ενημερωτική επιστολή σε όλους τους εγγεγραμμένους χρήστες του συστήματος. Μπορεί επίσης να προσθέσει πηγές στις θεματικές πύλες, άρθρα, ανακοινώσεις και δημοσκοπήσεις. Το μεγαλύτερο μέρος της διαχείρισης του συστήματος για τους βιβλιοθηκονόμους γίνεται βάσει αυτών των σύντομων επιλογών.

Για πιο λεπτομερή διαχείριση του συστήματος ο βιβλιοθηκονόμος θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τον πίνακα ελέγχου.

Εκεί υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες υλικού διαχείρισης. Οι πρώτες έχουν να κάνουν με τις ρυθμίσεις και τη διαχείριση του συστήματος αυτού καθ' εαυτού και οι δεύτερες με τη διαχείριση των Modules, του υλικού δηλαδή που δημοσιεύεται στο Portal.

Για τον σκοπό αυτής της παρουσίασης θα αγνοήσουμε τις ρυθμίσεις του συστήματος και θα ασχοληθούμε με τη διαχείριση του υλικού.

Από αυτόν τον πίνακα ελέγχουν ο βιβλιοθηκονόμος έχει την συνολική εποπτεία όλων των δημοσιεύσεων του Portal.

Από τις κατηγορίες των άρθρων μπορεί να προσθέσει να αφαιρέσει ή να τροποποιήσει τις κατηγορίες των άρθρων και των ανακοινώσεων που δημοσιεύονται. Οι μέχρι τώρα ορισμένες κατηγορίες είναι όπως είδαμε, τα επίκαιρα και οι μόνιμες στήλες.

Οι τοπικές ιστοσελίδες αποτελούνται από ψηφιακό υλικό το οποίο είναι αποθηκευμένο μέσα στο ίδιο το Portal. Η λειτουργία αυτού του μηχανισμού είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την κατασκευή ιστοσελίδων που θέλουμε για κάποιο λόγο να παραμείνουν στατικές με αναλλοίωτο περιεχόμενο. Τέτοιες για παράδειγμα είναι οι πληροφορίες που δίνονται για το ίδιο το έργο, τους συντελεστές αλλά και τα στοιχεία επικοινωνίας με τη βιβλιοθήκη.

Σε τέτοιες σελίδες θα μπορούσε επίσης να δημοσιευτεί υλικό μαθημάτων, εργασίες φοιτητών κλπ. και να ταξινομηθεί αναλόγως στις θεματικές πύλες.

Οι συχνές ερωτήσεις αφορούν το στοιχείο «του κόμβου μας» που περιέχει συχνά απαντώμενες ερωτήσεις για τη λειτουργία του Portal. Από εδώ ο βιβλιοθηκονόμος μπορεί να εμπλουτίσει το περιεχόμενο της σελίδας, καθώς είναι λογικό να μην έχουν προβλεφθεί όλες οι απορίες και να υπάρχει πάντα ανάγκη για ανανέωση του περιεχομένου της συγκεκριμένης ενότητας.

Από τις ανακοινώσεις ο διαχειριστής μπορεί να προσθέσει μια νέα ανακοίνωση ή άρθρο στο σύστημα. Επιλέγει την θεματική ενότητα στην οποία ανήκει, την κατηγορία (αν πρόκειται για επίκαιρα ή μόνιμες στήλες) και μπορεί αν το θεωρεί απαραίτητο να εντάξει το δημοσίευμα και σε άλλες κατηγορίες. Ορίζει το κοινό στο οποίο απευθύνεται η δημοσίευση, αν το κείμενο θα είναι ανοιχτό σε σχολιασμό και σε ποιο σημείο του portal θα δημοσιευτεί. Αν κάποια ανακοίνωση ενταχθεί στα επίκαιρα τότε αυτόματα δημοσιεύεται στην πρώτη σελίδα, αφού εξ ορισμού η φύση της είναι επείγουσα.

Μπορεί επίσης να προγραμματίσει τη δημοσίευση για μία μελλοντική ημερομηνία ή να πραγματοποιήσει δημοσκόπηση βάσει του άρθρου.

Στο συγκεκριμένο σημείο ο διαχειριστής δεν βλέπει τις υποβολές των νέων άρθρων από τους χρήστες. Αυτό μπορεί να το κάνει χρησιμοποιώντας το μενού διαχείρισης αριστερά στην οθόνη. Ο

χρήστης, έχει εξ αρχής ορίσει όλες τις παραπάνω παραμέτρους δημοσίευσης. Όλες όμως μπορούν να διαφοροποιηθούν αν ο διαχειριστής το κρίνει απαραίτητο, ή ακόμα και να απορριφθεί τελείως το αίτημα δημοσίευσης.

Στις θεματικές ενότητες ο διαχειριστής επεξεργάζεται τις κατηγορίες των άρθρων και των ανακοινώσεων. Μπορεί να προσθέσει ή να διαγράψει κατηγορίες, επιλέγοντας ταυτόχρονα και το κοινό στο οποίο απευθύνονται. Έτσι μπορεί να αφορούν όλους του επισκέπτες, όλους τους εγγεγραμμένους επισκέπτες ή τους χρήστες κάθε τμήματος ξεχωριστά.

Το μεγαλύτερο βάρος της διαχείρισης περιεχομένου αναλογεί όμως στις θεματικές πύλες.

Από τη συγκεκριμένη οθόνη μπορούν να προστεθούν νέες πηγές στις θεματικές πύλες. Εδώ, ορίζεται ο τίτλος, η διεύθυνση, η κατηγορία στην οποία εντάσσεται θεματικά η πηγή και η περιγραφή της. Η επιλογή του τύπου της πηγής ουσιαστικά καθορίζει τους χρήστες στους οποίους η πηγή εμφανίζεται. Αν πρόκειται για συνδρομητικές πηγές, τότε είναι ορατές αποκλειστικά στους ενδοπανεπιστημιακούς χρήστες.

Επίσης είναι δυνατή η τροποποίηση κάποιου υπάρχοντα συνδέσμου. Κάθε σύνδεσμος έχει ένα μοναδικό αριθμό ταυτοποίησης. Με την εισαγωγή του αριθμού αυτού εμφανίζεται η πηγή προς τροποποίηση. Το ίδιο όμως μπορεί να γίνει κατευθείαν μέσα από τις θεματικές πύλες χρησιμοποιώντας την επιλογή της τροποποίησης που βρίσκεται κάτω από κάθε σύνδεσμο.

Ο διαχειριστής μπορεί επιπλέον να εισάγει καινούριες κατηγορίες υλικού ή να τροποποιήσει τις ήδη υπάρχουσες, επιτρέποντας έτσι στο σύστημα να μεταβάλλεται και να εμπλουτίζεται διαρκώς, ακόμα κι αν το πρόγραμμα σπουδών αλλάζει και κατά συνέπεια αλλάζει και ο προσανατολισμός των διδασκόμενων μαθημάτων.

Σε περίπτωση που ο διαχειριστής θελήσει να ενσωματώσει όλους τους συνδέσμους μιας κατηγορίας σε μια άλλη μπορεί εύκολα το κάνει χρησιμοποιώντας την τελευταία επιλογή της οθόνης, για τη μεταφορά συνδέσμων. Οι σύνδεσμοι έτσι διαγράφονται από την αρχική κατηγορία στην οποία βρίσκονταν και μεταφέρονται στη νέα, αντικαθιστώντας όμως το υλικό που τυχόν υπήρχε σε αυτή.

Στην κορυφή της σελίδας διαχείρισης των θεματικών πυλών υπάρχουν ακόμα μερικές επιλογές. Πρώτη και σημαντικότερη είναι ο έλεγχος της εγκυρότητας. Από εδώ ο διαχειριστής μπορεί με σύντομες διαδικασίες να εντοπίσει τυχόν προβλήματα που υπάρχουν στους συνδέσμους, ελέγχοντας τους όλους ταυτόχρονα, ή κάθε κατηγορία μεμονωμένα. Μ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να εξασφαλιστεί η διαρκής ενημέρωση του υλικού και ο έλεγχος για τυχόν σφάλματα και αλλαγές διευθύνσεων, που συχνά απαντώνται στο Διαδίκτυο.

Σο ίδιο πάνελ ελέγχου ο διαχειριστής βλέπει τις αναφορές των χρηστών για ανενεργούς συνδέσμους και τις αιτήσεις που τυχόν έχουν γίνει για την τροποποίηση τους.

Τελευταία λειτουργία ελέγχου στον πίνακα ελέγχου είναι η διαχείριση των χρηστών. Από εδώ ο διαχειριστής μπορεί να προσθέσει νέους χρήστες ή να τροποποιήσει τα στοιχεία των υπάρχοντων. Στους χρήστες έχουν δοθεί διαφορετικά χαρακτηριστικά στοιχεία, ώστε να μπορούν να χωριστούν σε εννοιολογικές ομάδες και να γίνεται πιο εύκολη η εξυπηρέτησή τους.

Χωρίζονται κατ' αρχήν ανάλογα με το τμήμα στο οποίο ανήκουν. Έπειτα ακολουθούν κατηγοριοποιήσεις ανάλογα με την ιδιότητα την οποία έχουν (φοιτητές, διδάσκοντες, προσωπικό, συνεργάτες κλπ) και την θέση την οποία κατέχουν (ΔΕΠ, ΠΔ407, διοικητικοί υπάλληλοι κλπ). Στην περίπτωση των φοιτητών γίνεται επισήμανση εκείνων που φοιτούν μέσω Erasmus.

Είναι λοιπόν αρκετά σαφές, από τα παραπάνω, πως το Portal της βιβλιοθήκης του Ιονίου Πανεπιστημίου είναι σχεδιασμένο γύρω από τον χρήστη και τις ανάγκες του. Και καθώς είναι πρακτικά αδύνατον να προβλεφθούν οι μελλοντικές απαιτήσεις των χρηστών είναι αρκετά ευέλικτο και εξελίξιμο ώστε να επιτρέπει με απλούς τρόπους την τροποποίηση του περιεχομένου του ανά πάσα στιγμή.

Όπως ήδη αναφέρθηκε σκοπός του συγκεκριμένου έργου είναι να φέρει τη βιβλιοθήκη στο κέντρο των πανεπιστημιακών δραστηριοτήτων και να αναδείξει τη σημασία της πέρα από τα στενά πλαίσια που μέχρι τώρα την περιόριζαν. Ειδικότερα σε ένα πανεπιστήμιο με τμήμα Αρχειονομίας - Βιβλιοθηκονομίας, θεωρήθηκε πολύ σημαντική η συμμετοχή του ίδιου του χρήστη στην κατασκευή, λειτουργία και εξέλιξη του εργαλείου. Οι θεματικές πύλες είναι μια προσπάθεια «εκμετάλλευσης» του πλούτου της ψηφιακής πληροφορίας, αλλά ταυτόχρονα και μια προσπάθεια χειραγώγησης ενός μέσου που εξ ορισμού δεν υπόκειται σε οργανωτικούς κανόνες, του Internet. Αν όμως αποδεχτούμε αυτό το γεγονός και αφήσουμε του ίδιους τους χρήστες να μας οδηγήσουν στις ανάγκες τους, τότε είναι πολύ πιθανό να μπορέσουμε να τους εξυπηρετήσουμε καλύτερα και να κατασκευάσουμε εργαλεία που θα ανταποκρίνονται όλο και πιο αποτελεσματικά στη νέα πληροφοριακή πραγματικότητα.